

Національний
банк України

Тенденції банківського сектору

24 листопада 2022 року

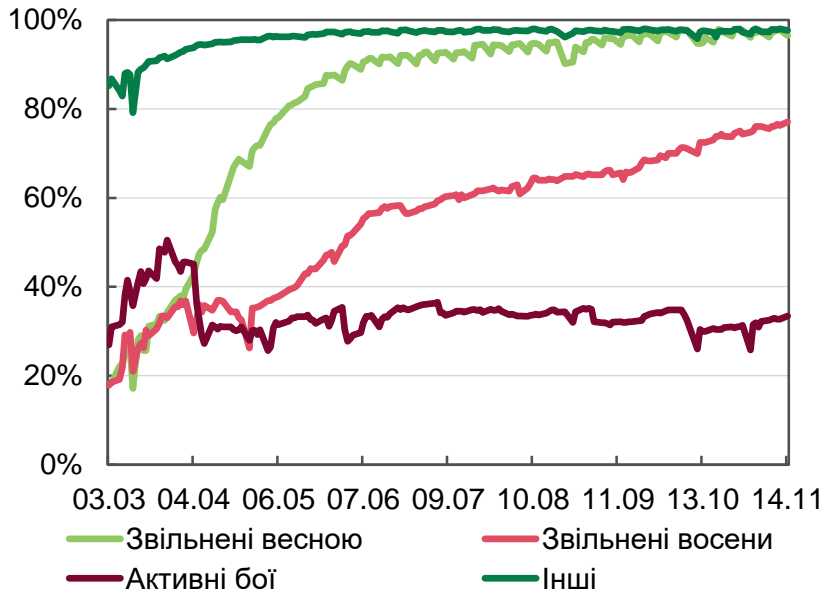

Головне

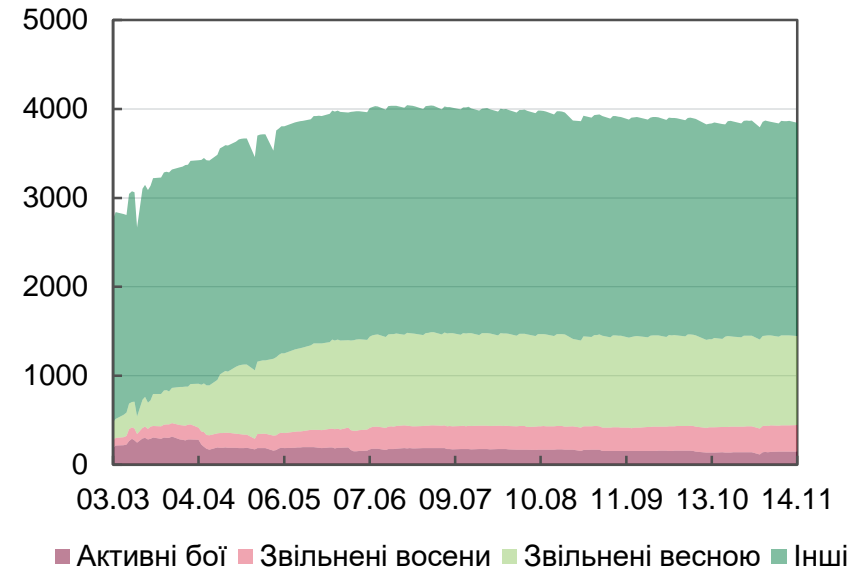
- Затяжний характер війни та масштабні обстріли енергетичної інфраструктури створюють для банків нові виклики: кредитний ризик може зрости, операційний знову посилюється.
- Чистий кредитний портфель зростав навесні, проте почав скорочуватися відтоді через брак попиту. Тільки у державних банках чистий обсяг гривневих корпоративних кредитів зростав у III кварталі за підтримки державних програм.
- Банківська система загалом наростила профіцит ліквідності, реакція банків на зміну ключової ставки сповільнилася: для подальшого підвищення ставок за депозитами банкам-лідерам бракує стимулів.
- Припливи коштів населення після весняного піку сповільнилися та спостерігаються лише в обмеженого кола банків.
- Відображення кредитного ризику та формування резервів продовжується, проте в окремих сегментах досить повільно, зокрема для валютних кредитів – це підтверджує доцільність проведення оцінки якості активів.
- Відновлення комісійних доходів, зростання процентних доходів, висока операційна ефективність створюють для більшості банків запас міцності для подальшого відновлення капіталу.
- Операційно збитковими є переважно ті ж банки, що не мали життєздатної бізнес-моделі напередодні війни.

Банки швидко відновлюють роботу у звільнених регіонах...

Частка працюючих відділень системно важливих банків за охопленням регіону бойовими діями

Кількість працюючих відділень системно важливих банків за охопленням регіону бойовими діями (з 4390 існуючих на 1 жовтня 2022 року)

Виокремлено окремі групи областей: "Звільнені весною": м. Київ, Київська, Сумська, Чернігівська; "Звільнені восени": Харківська, Миколаївська; "Активні бої": Донецька, Луганська, Запорізька, Херсонська.

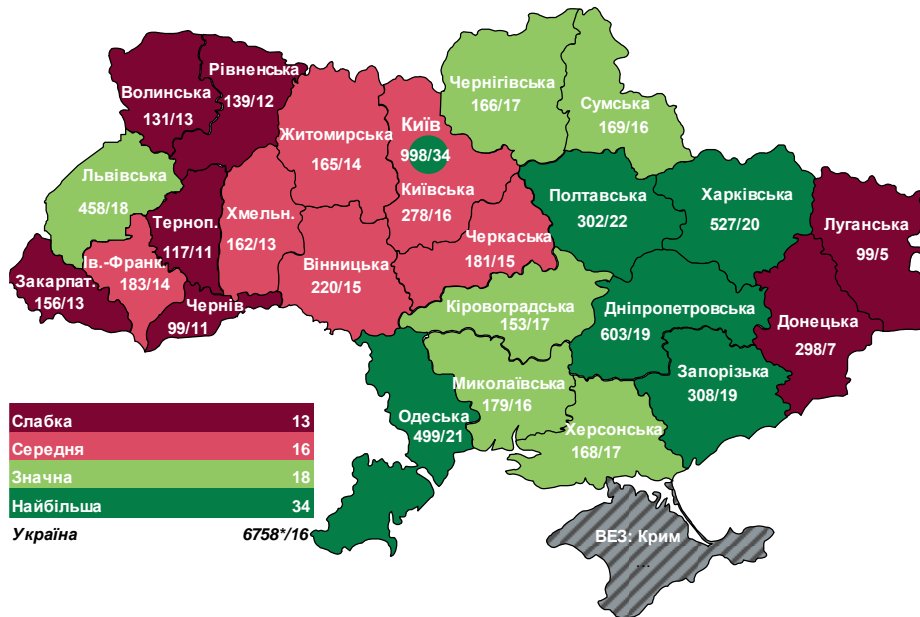
Джерело: опитування системно важливих банків

- У Харківській та Миколаївській областях, які було звільнено від окупації восени, вже працює близько 80% відділень системно важливих банків.

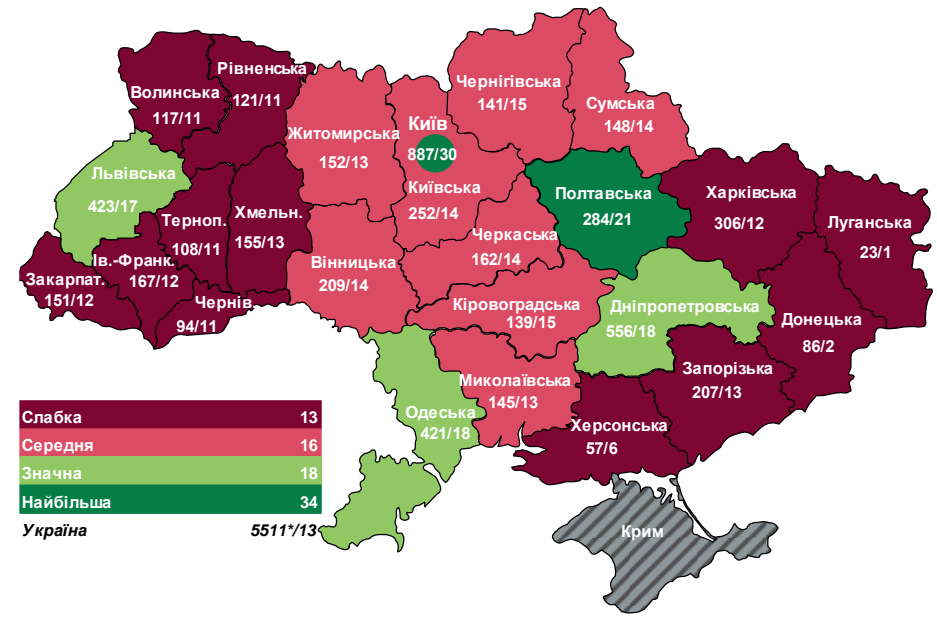
... проте банківська мережа скорочується

Діючі структурні підрозділи банків, одиниць / одиниць на 100 тис. населення

На 1 жовтня 2021 року

На 1 жовтня 2022 року

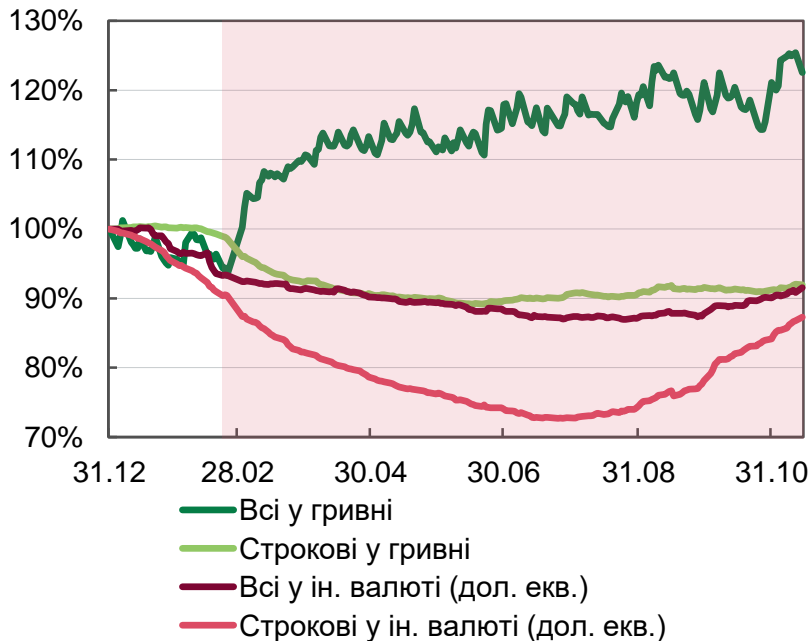
До розрахунку взято наявне населення станом на 1 вересня 2021 року.
* Не включено 5 структурних підрозділів (у тому числі 3 закордонних).

До розрахунку взято наявне населення станом на 1 лютого 2022 року.
* Не включено 5 структурних підрозділів (у тому числі 3 закордонних).

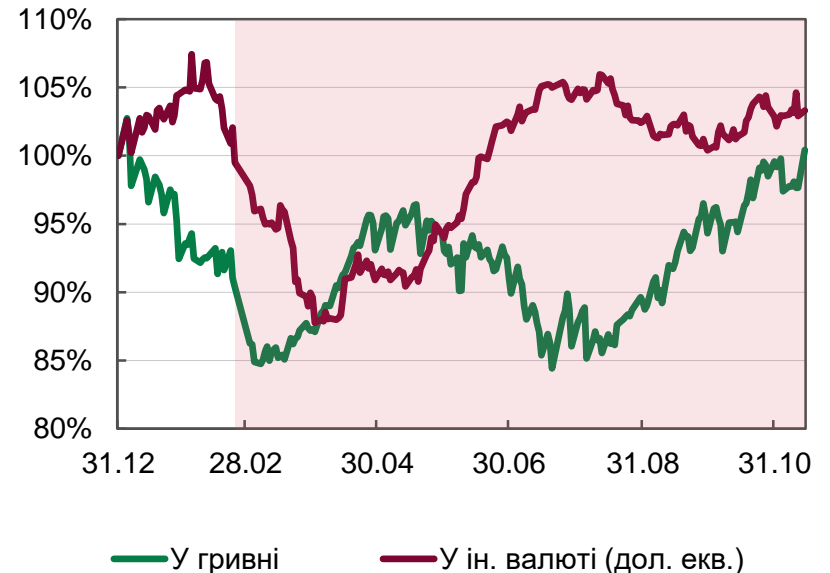
- За рік кількість відділень банків скоротилася на 1247 або на 18%.
- Прагнучи скоротити витрати та оптимізувати мережу, банки зменшили кількість відділень перш за все в південних та східних областях.

Строкові кошти населення зростають вперше за тривалий час

Кошти фізичних осіб, 31.12.2021=100%

Кошти суб'єктів господарювання, 31.12.2021=100%

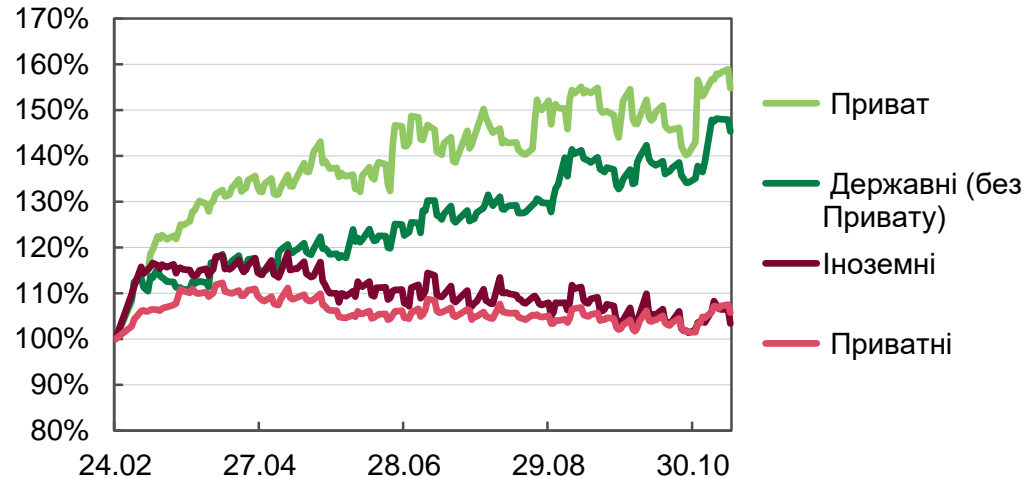

Джерело: НБУ, щоденні дані, кошти фізичних осіб включають ощадні сертифікати, у банках, платоспроможних на 01.11.22.

- Гривневі кошти населення зростають з огляду на значні бюджетні витрати.
- Послаблення обмежень на купівлю населенням валюти призвели до зростання строкових коштів населення в іноземній валюті вперше з коронакризи – на 5.6%.
- Підвищення гривневих депозитних ставок сприяли зростанню обсягу гривневих строкових депозитів населення у III кварталі вперше з початку війни – на 2.2%.
- Пожвавлення економіки дало змогу банкам наростити гривневі кошти суб'єктів господарювання на 11.8%, валютні – на 5.4% у доларовому еквіваленті.

Приватбанк залишається лідером за темпами залучення коштів

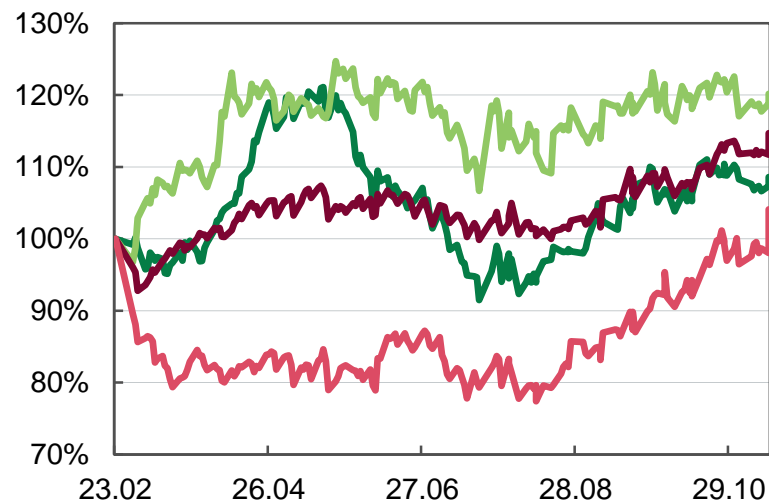
Гривневі кошти фізичних осіб, 23.02.2022 = 100%

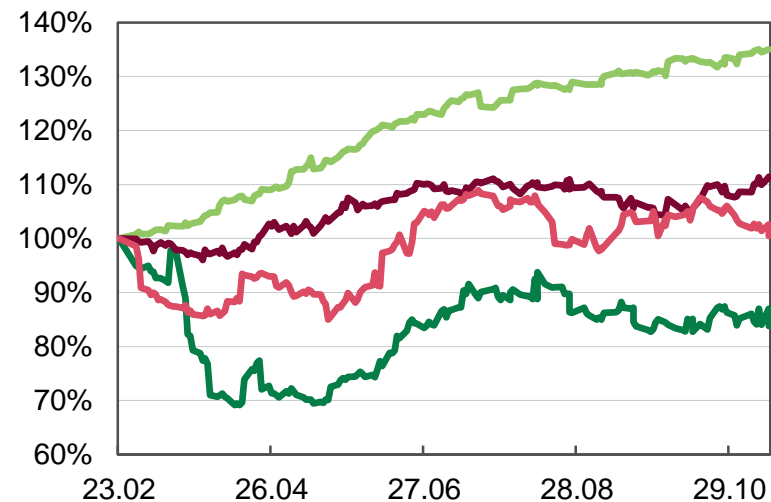
- Зміна структури доходів населення впливає на притоки роздрібного фондування: обсяги гривневих коштів за останні пів року стало зростають лише у державних банках.
- Зростання економіки восени призвело до зростання корпоративних депозитів в усіх груп банків.

Кошти суб'єктів господарювання у розрізі груп банків, 23.02.2022=100%

у гривні

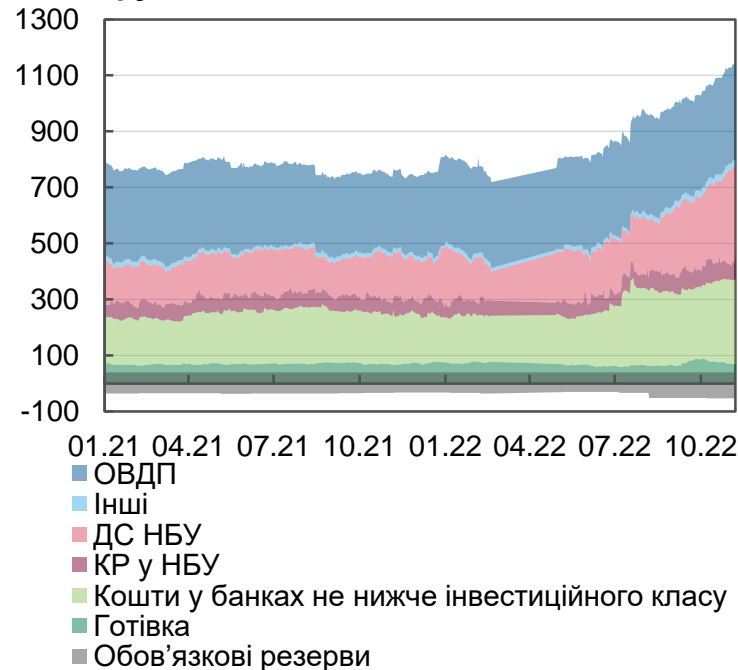
в іноземній валюті (у дол. екв.)

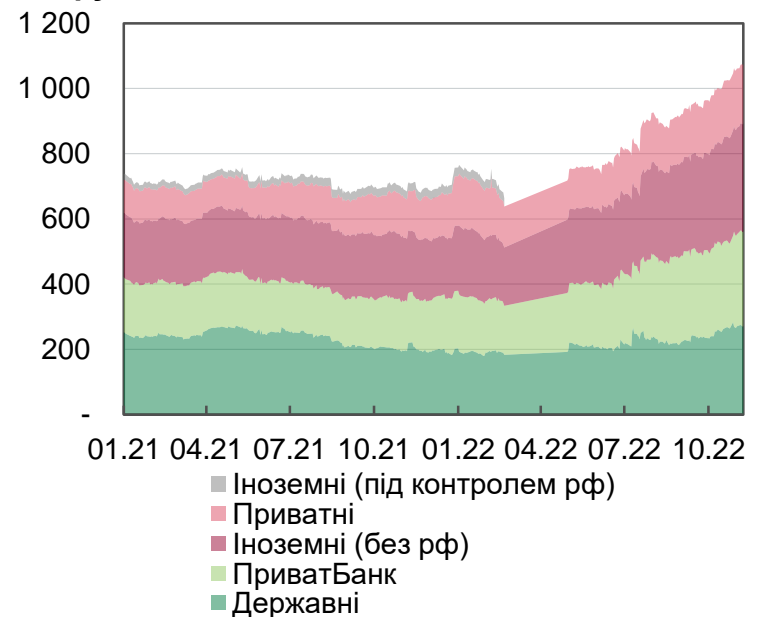
Обсяг ліквідних активів у банках рекордно високий

Обсяг високоякісних ліквідних активів банків в усіх валютах, млрд грн

за інструментами

за групами банків

ОВДП включають ОВДП у капіталі державних банків та облігації місцевих позик.

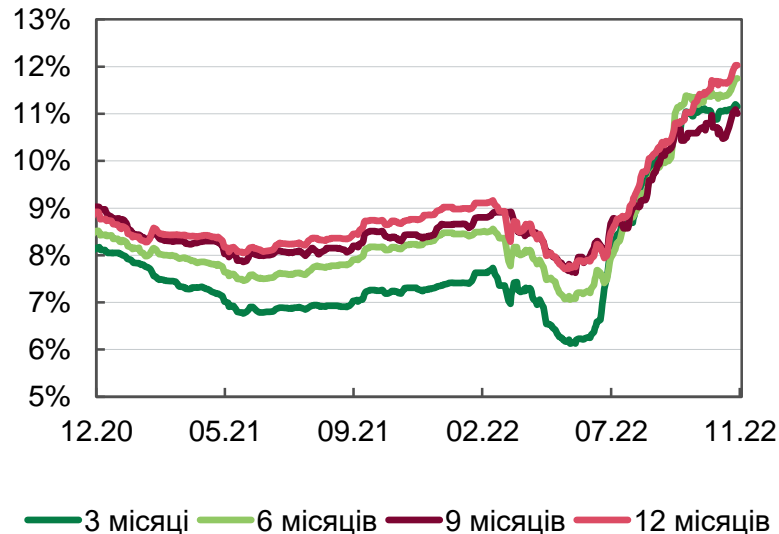
Джерело: НБУ, дані з 24 лютого до 2 травня банками не надавалися.

Станом на 1 листопада 2022 року:

- Частка високоякісних ліквідних активах (ВЛА) у чистих активах банків складає 47.7%.
- Показник LCR_{ВВ} складає 260%, а LCR_{ІВ} – 258%

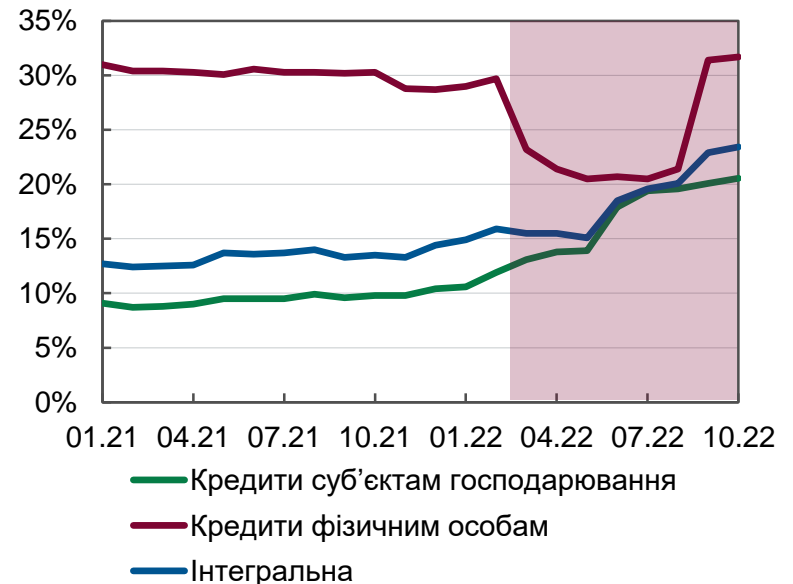
Вартість депозитів та кредитів зростає

Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб у гривнях*, % річних

*5-денна ковзна середня
Джерело: Агентство "Thomson Reuters"

Відсоткові ставки за новими кредитами у гривнях*, % річних

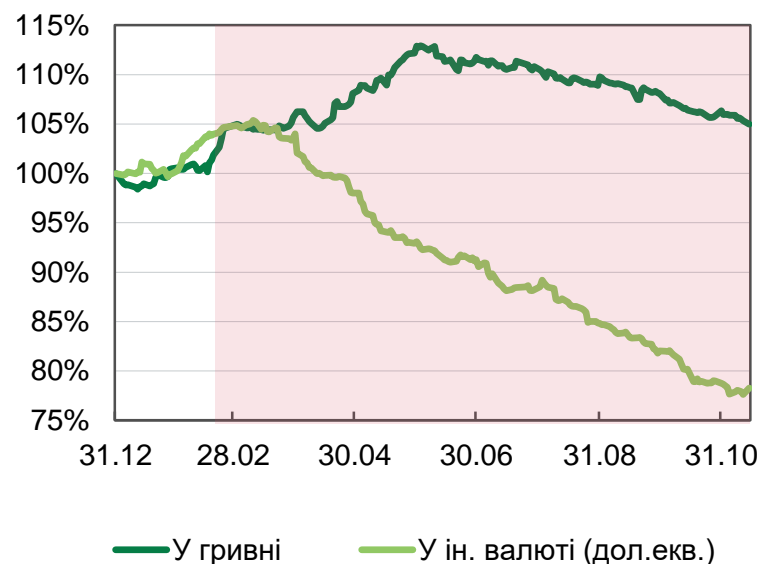

*без пролонгації або інших змін кредитних умов

- Протягом III кварталу найшвидше дорожчали тримісячні депозити населення, через низький попит на довгі депозити премія за строковість мінімальна.
- Середньозважені ставки за новими гривневими залученнями від населення та бізнесу майже вирівнялися – 8.9% та 8.8% відповідно, конкуренція за кошти бізнесу активніше штовхала корпоративні ставки вгору.
- Ставка за споживчими кредитами із завершенням кредитних канікул повернулася до минулорічного рівня, корпоративні кредити продовжили дорожчати перш за все через кредитні ризики.

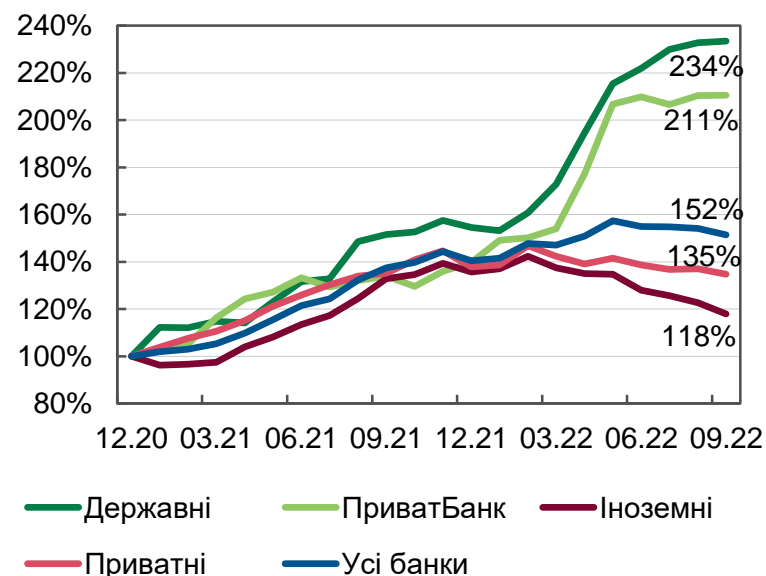
Корпоративний кредитний портфель надалі знижується

Чисті кредити суб'єктам господарювання,
2021 = 100%

У банках, платоспроможних на 01.11.22.
Джерело: НБУ, щоденні дані.

Чисті гривневі кредити суб'єктам господарювання,
2020 = 100%

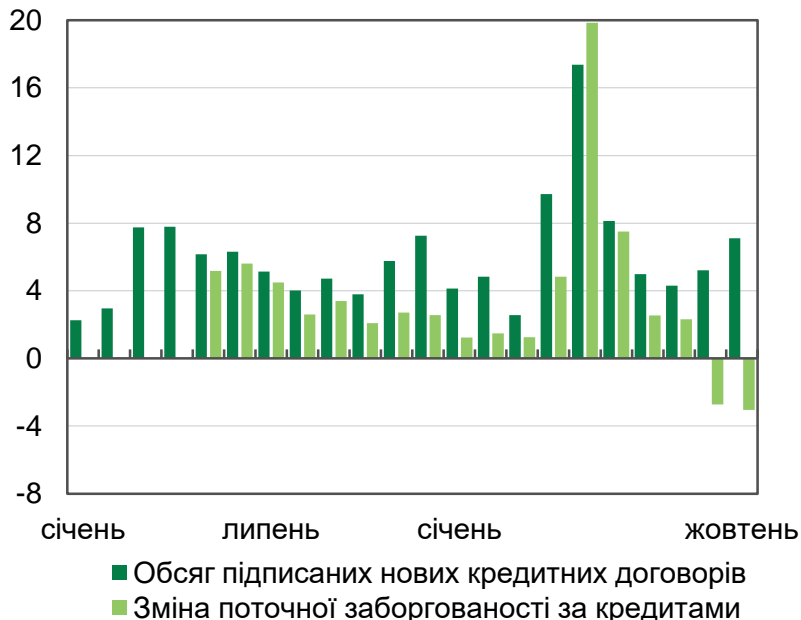

У банках, платоспроможних на 01.11.22.
Джерело: НБУ, щомісячні дані.

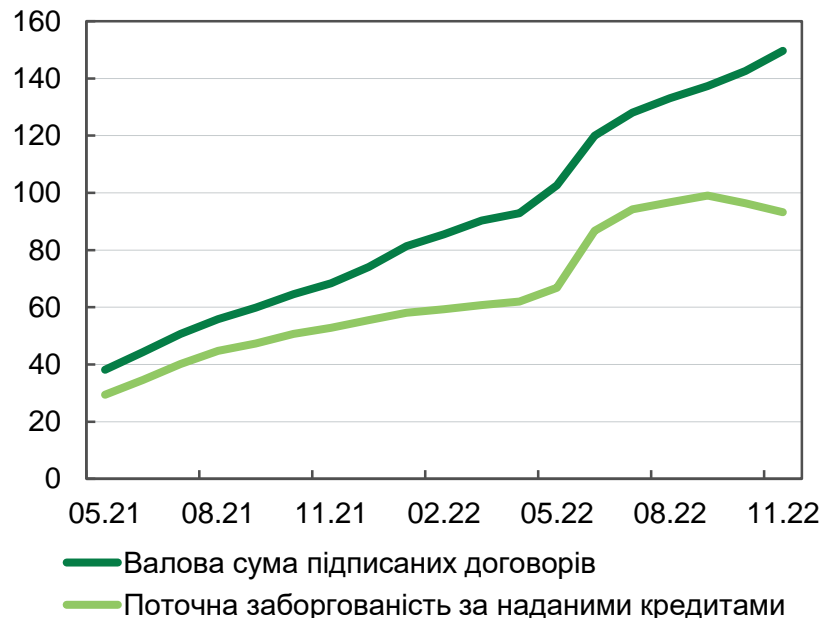
- Чисті кредити бізнесу в гривні у III кварталі знову знизились, на -2.2% (-7.7 млрд грн) – ця тенденція триває з червня і пов'язана перш за все із кволим платоспроможним попитом на ресурси.
- Тільки у державних банках обсяг корпоративних кредитів у гривні зростав протягом III кварталу, в тому числі за підтримки державних програм.
- Валютні кредити активно погашаються, меншою мірою скорочення їхнього чистого обсягу пов'язане із резервуванням непрацюючих кредитів.

Поточна заборгованість за програмою 5-7-9 почала скорочуватися

Кредитування у рамках програми "Доступні кредити 5-7-9", млрд грн*
за місяць

накопиченим підсумком

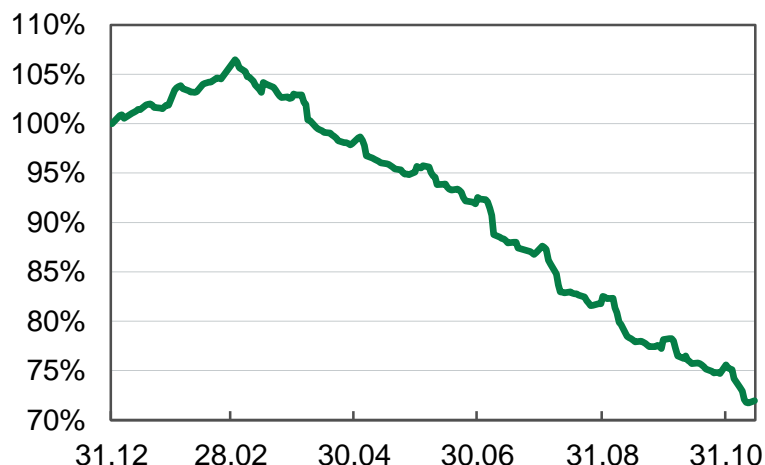
* ФРП не оприлюднював дані з 21 лютого по 10 квітня. Динаміка за цей період рівномірно розподілена за кількістю робочих днів.

Джерело: Фонд розвитку підприємництва, Мінфін.

- У вересні-жовтні поточна заборгованість за програмою "Доступні кредити 5-7-9" скоротилася на 5.8 млрд грн. Причина – погашення раніше виданих кредитів на посівну.
- На 1 листопада банки схвалили кредитів на 150 млрд грн для 49.5 тис. позичальників (з початку дії програми). Непогашена заборгованість становила 93.3 млрд грн.

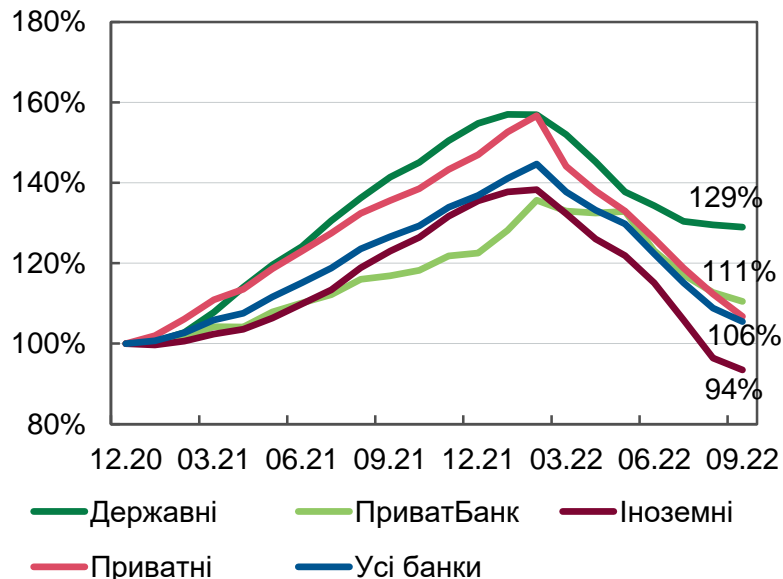
Роздрібний кредитний портфель стрімко падає

Чисті кредити фізособам, 2021 = 100%

У банках, платоспроможних на 01.11.22.
Джерело: НБУ, щоденні дані.

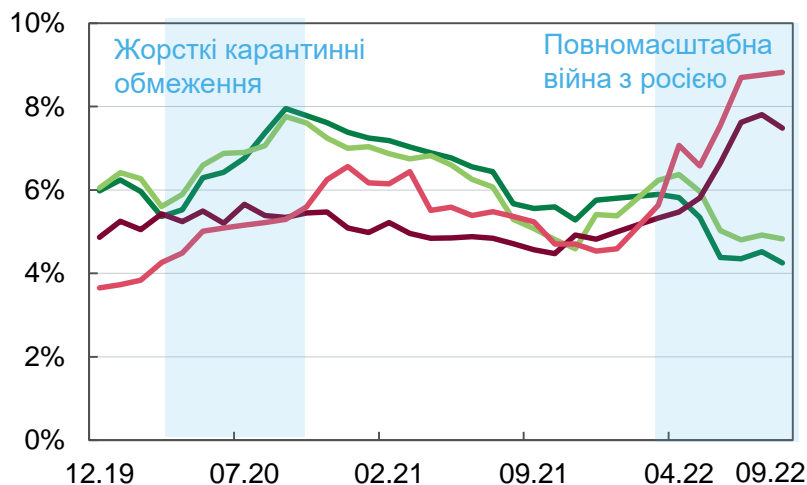
Чисті гривневі кредити фізособам, 2020 = 100%

- Обсяги кредитного портфеля фізичних осіб й надалі знижуються в усіх групах банків.
- Від початку війни (станом на 15.11.2022) обсяги чистих гривневих кредитів для населення зменшились на 31.2%.
- Причинами зміни чистого портфеля є формування резервів за діючими кредитами переважно через прострочення та сповільнення нових видач.
- Частка NPL у роздрібних кредитах зросла на 11.8 в. п. за квартал, з початку воєнного стану – на 11.7 в. п., та на початок жовтня становила 27.6%.

Покриття резервами бізнес кредитів залишається низьким

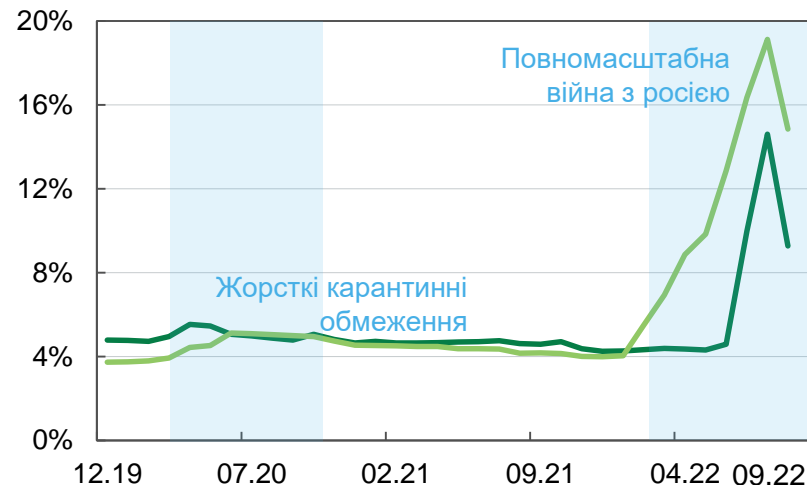
Покриття резервами працюючих корпоративних кредитів, %

— Кредитний ризик за пруденційними вимогами, гривня
— Очікувані збитки за МСФЗ 9, гривня
— Кредитний ризик за пруденційними вимогами, ін. валюта
— Очікувані збитки за МСФЗ 9, ін. валюта

У банках, платоспроможних станом на 01.10.2022.
Джерело: НБУ.

Покриття резервами працюючого гривневого роздрібного кредитного портфеля

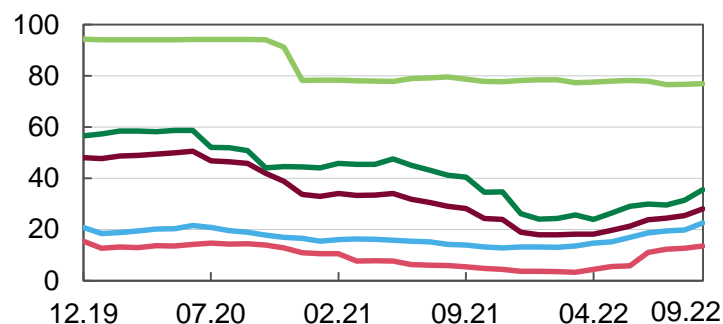
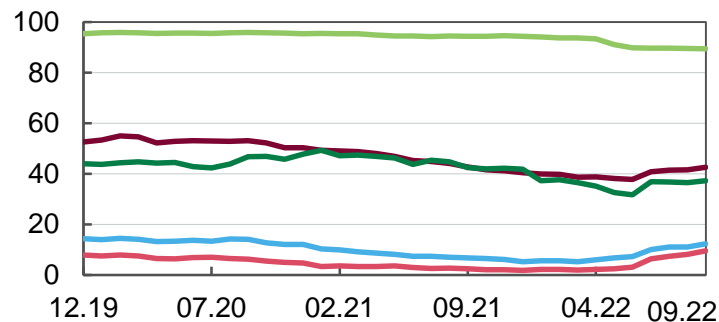
— Кредитний ризик за пруденційними вимогами
— Резерви за МСФЗ 9

У банках, платоспроможних станом на 01.10.2022.
Джерело: НБУ.

- Покриття резервами працюючого корпоративного портфеля значно нижче, ніж очікувані кредитні втрати за оцінками НБУ, і знизилося для валютних кредитів.
- Кредитні ризики для валютного портфеля вищі через можливі наслідки переоцінки валютного курсу, особливо для банків із значною часткою валютних кредитів у портфелі.
- Покриття резервами працюючого роздрібного портфеля після піку у серпні знизилося внаслідок визнання дефолтів боржників, перш за все тих, що допустили прострочення.

Банки поступово визнають кредитні втрати внаслідок війни

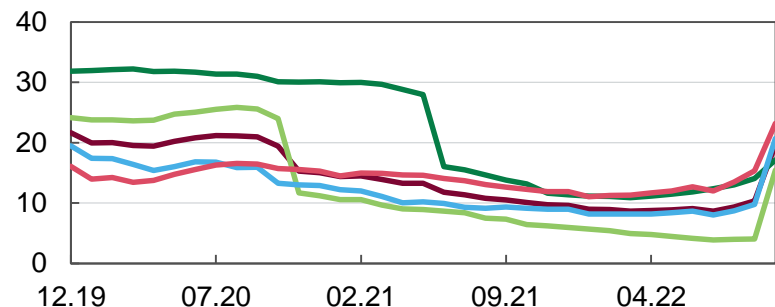
Частка непрацюючих кредитів у портфелях корпоративних кредитів банків за групами, %

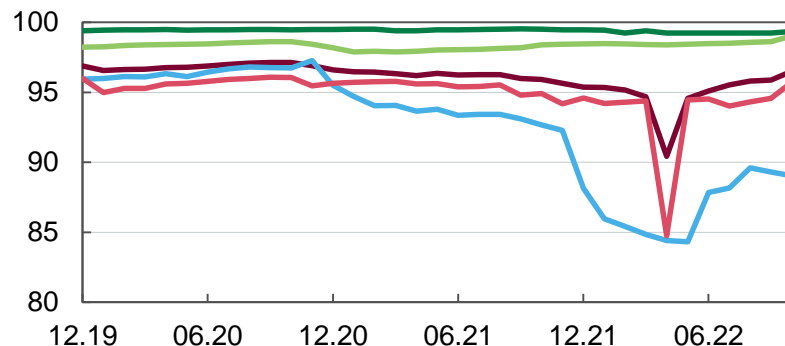
— Усі банки — Державні — ПриватБанк
— Приватні — Іноземні

Частка непрацюючих кредитів у портфелях кредитів фізичним особам банків за групами, %

в гривні

в іноземній валюті

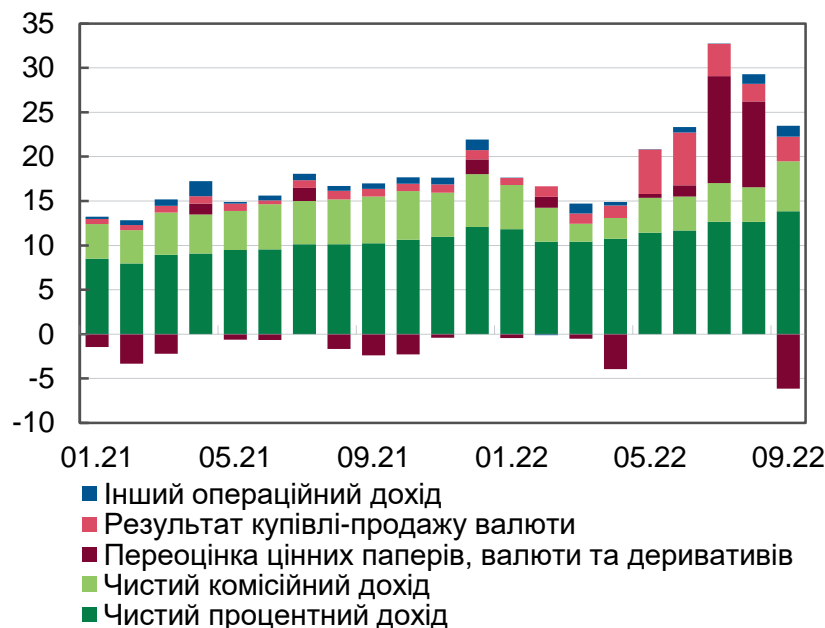
— Усі банки — Державні — ПриватБанк
— Приватні — Іноземні

У банках, платоспроможних станом на 01.10.2022.
Джерело: НБУ.

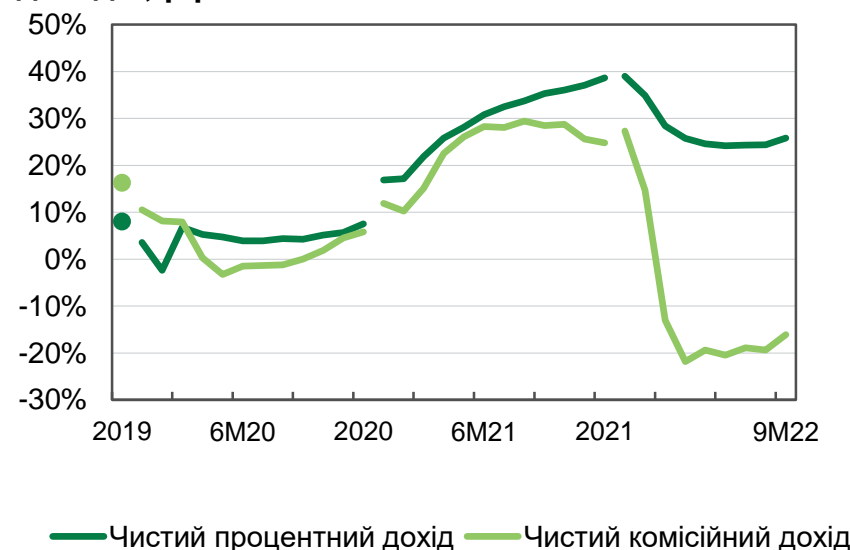
- В цілому за III квартал питома вага непрацюючих кредитів підвищилася на 3.9 в. п. до 33.6%, з початку повномасштабного вторгнення – на 7.0 в. п., зокрема:
- корпоративні NPL на 1.9 в. п., а з початку воєнного стану – на 5.8 в.п., та становила 37.6%;
- Частка NPL фізичним особам зросла на 11.7 в. п. з початку воєнного стану та на початок жовтня становила 27.6%.

Валютні переоцінки прискорили зростання операційного доходу

Складові операційного доходу за місяць, млрд грн

Зміна чистого процентного та чистого комісійного доходів, р/р*

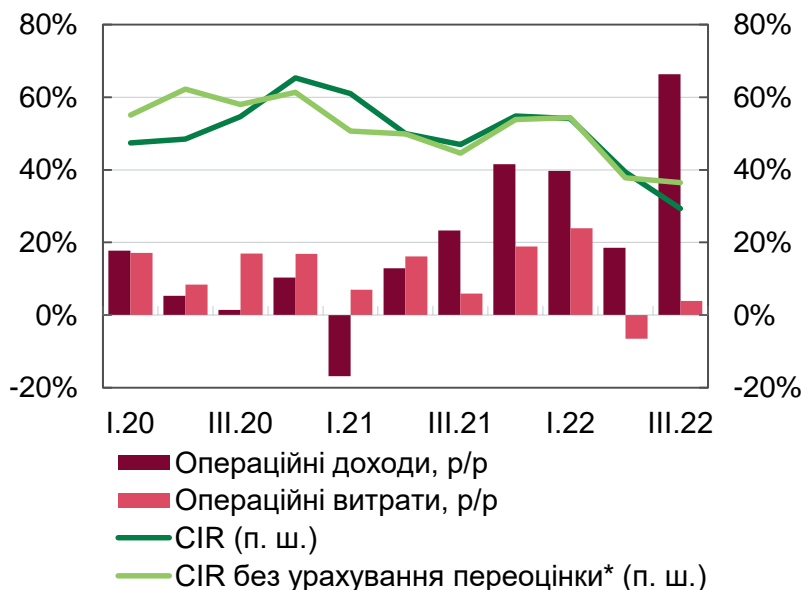
Джерело: НБУ.

* Наростаючим підсумком з початку року.
Джерело: НБУ.

- Зростання чистого процентного доходу протягом III кварталу прискорилось, особливо у вересні, і сукупно становило 28.5% р/р.
- Чистий комісійний дохід за підсумками 9 місяців пригнічений, проте у вересні вперше з початку широкомасштабного вторгнення рф зріс на 6.6% р/р.
- Зростання операційного доходу значною мірою підтримав додатній результат переоцінки ОВДП та операцій з купівлі-продажу валюти.

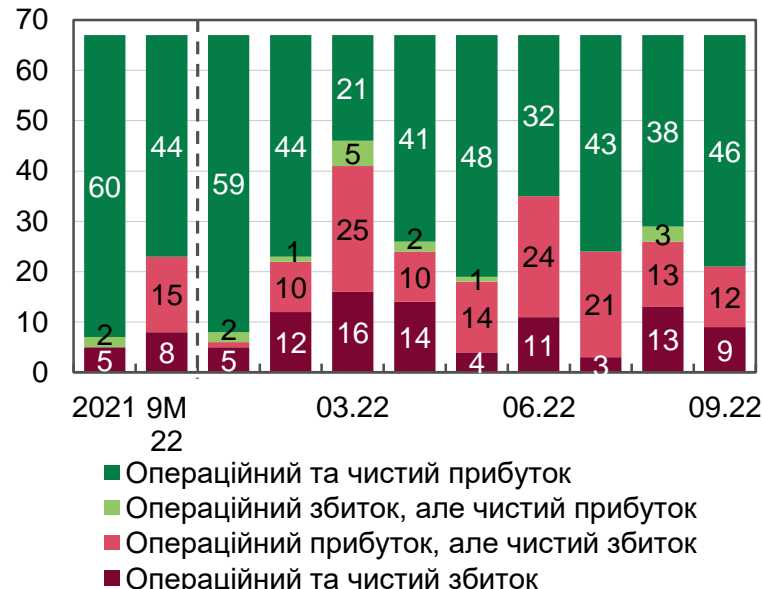
Значний дохід забезпечив високу операційну ефективність

Річна зміна операційних доходів та витрат і Cost-to-Income Ratio (CIR)

*валюти, цінних паперів, деривативів
Джерело: НБУ.

Фінансовий та операційний результат за кількістю банків*

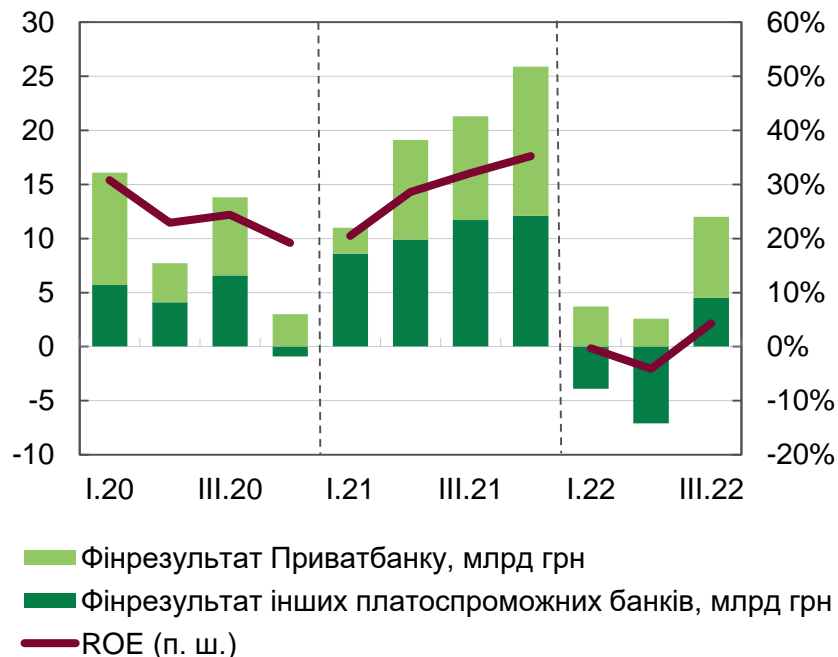

*платоспроможних на 01.10.22. 9М 22 – 9 місяців 2022 року.

- Банки утримують операційні витрати на низькому рівні, тож завдяки вищим доходам CIR за III квартал навіть без урахування валютних переоцінок становив 36.5% порівняно з 44.6% за III квартал 2021 року.
- Операційно збитковими за результатами 9 місяців є лише 8 невеликих банків, 6 з яких мали операційні збитки за 2021 рік.

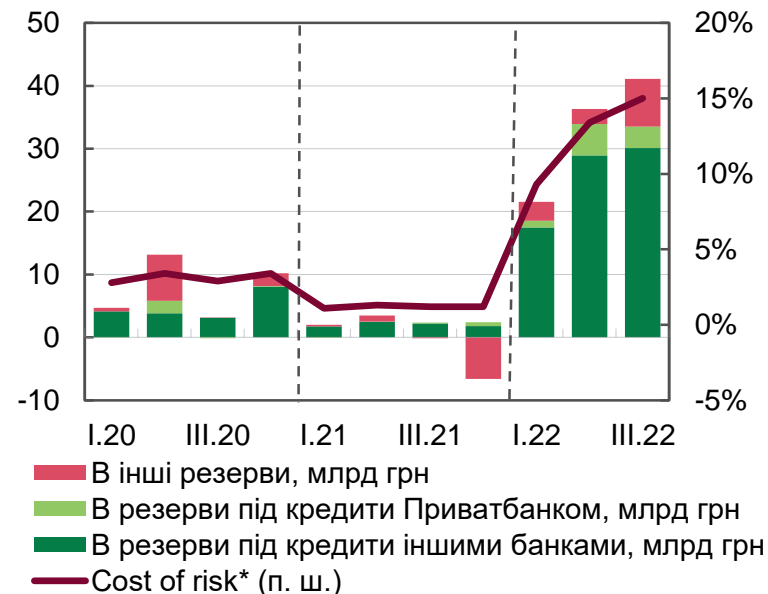
Сектор знову прибутковий, проте кредитний ризик значний

Фінансовий результат за квартал та рентабельність капіталу банків

Джерело: НБУ.

Відрахування в резерви та Cost of Risk

* Відрахування в резерви під кредити з початку року, аннуалізовані / чистий кредитний портфель.

- За III квартал 2022 року банки отримали прибуток +12 млрд грн попри значні відрахування у резерви.
- Відрахування в резерви під кредити за III квартал становили 33.5 млрд грн, або 4.4% кредитного портфеля, 7.1 млрд грн – резерви під ОВДП, ще 0.5 млрд грн – під інші активи та ризики.
- Очікується, що кредитний ризик негативно впливатиме на прибутковість і надалі.